30.9.2025

Suomen Kylät
Finlands Byar

Lausunto: eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

## Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Suomen Kylät ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026. Järjestömme esittää lausuntonaan seuraavaa.

Suomen Kylät ry painottaa, että valtion vuoden 2026 talousarviossa maa- ja metsätalousvaliokunnan tulee maa- ja metsäpolitiikan lisäksi tarkastella maaseudun kehittämisen voimavaroja erityisesti yhteiskuntamme kokonaisturvallisuuden, perusresilienssin ja elinvoimaisen Suomen näkökulmasta. Suomen Kylät painottaa tässä alueiden välistä yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, aluekehittämisen toimenpiteitä, koko maan kattavaa kriittistä infrastruktuuria, kuten tietoliikenneyhteyksiä sekä kylätoiminnan valtakunnallisia ja maakunnallisia voimavaroja.

Suomen Kylät muistuttaa, että Suomen pinta-alasta 95 % on maaseutua ja liki 70 % harvaanasuttua. Maaseudulla elää vakituisesti liki 1,5 miljoonaa ja kausiluontoisesti jopa 2,9 miljoonaa suomalaista. Maaseutuvaikutusten arvioinnin tulisi olla keskeinen osa julkisen talouden valmistelua.

**Momentti MMM, 63. Maaseudun kehittäminen**

Talousarvioesityksessä esitetään kylätoiminnan valtionapua leikattavan 22,3 %, 1,3 miljoonasta eurosta 1,01 miljoonaan euroon. Suomen Kylät ry katsoo, että valtakunnallista ja maakunnallista kylätoiminnan tukea tulisi leikkausten sijaan vahvistaa.

Suomen Kylät ry:n koordinoima kylätoiminnan verkosto on valtakunnallisesti ja alueellisesti kattavin paikalliselle tasolle ulottuva verkosto, jonka merkitys korostuu erityisesti vallitsevassa yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden arvaamattomassa ja epävarmassa

tilanteessa. Kylätoiminnan valtionavulla mahdollistetaan, tuetaan ja kannustetaan 3348 rekisteröidyn paikallisen kyläyhdistyksen ja 545 rekisteröimättömän kylätoimikunnan vapaaehtoista yhteisölähtöistä työtä suomalaisten parhaaksi (kylätoiminnan valtionavun indikaattorit 2024). Nyt esitetty leikkaus kylätoiminnan rahoitukseen on vaarantamassa kylätoiminnan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti annettavan paikallisyhteisöjen tuen. Suomen Kylät ry verkostoineen vahvistaa valtionavulla rahoitettavalla kylätoiminnan päivittäisellä perustyöllä yhteiskuntamme perusresilienssiä ja kokonaisturvallisuutta. Ympäri Suomen toteutuvien yhteisölähtöisen varautumisen toimin luodaan edellytyksiä poikkeustilanteista selviytymiseen. Kylätoiminnasta ei ole varaa leikata.

Kylätoiminnassa tehtävän vapaaehtoistyön määrä (kylätoiminnan valtionavun indikaattorit) on kasvanut vuodesta 2022 (4 854 430 tuntia) noin 8 % ollen 5 244 011 tuntia vuonna 2024 arvoltaan 104,9 milj. euroa. Suomen Kylät ry pitää vapaaehtoistyötä ja paikallista yhteisölähtöistä kehittämistä yllä. Järjestön työ ja tunnettuus on vahvistunut viime vuosien aikana. Kylätoiminnalla ylläpidetään yhteisöllisiä tiloja ja olosuhteita, ja mahdollistetaan näin harrastustoimintaa, liikuntaa, kulttuuritoimintaa ja hyvinvointia lisääviä tapaamisia ja talkoita siellä mihin kuntien ja hyvinvointialueiden toiminta ei ulotu. Julkisten ja yksityisten palveluiden kaikotessa maaseudulta ottaa vapaaehtoistoiminta yhä suuremman vastuun koko yhteiskunnallemme elintärkeän infran ylläpidosta ja yhteisöllisen harraste- ja liikuntatyön tukemisesta. Kylätoiminta tukee ylisukupolvisesti lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia, ikäihmisten ryhmätoimintaa ja perheiden hyvinvointia.  Yritystoiminnan edellytys maaseudulla on toimivat tukiverkostot. Kylätoiminnan ylläpitämä ja luoma yhteisöllisyys vahvistaa näitä verkostoja mm. tiekuntien, vesiosuuskuntien ja sosiaalisten verkostojen kautta. Sujuva etätyö ja rentouttava kausiasuminen ei onnistu ilman yhteisöllisiä toimijoita. Kylätoiminta ja Leader-rahoitus vahvistavat näitä rakenteita.

Suomen Kylät ry:n toteuttaman vuoden 2024 kyläkyselyn mukaan 78 % kyläyhdistyksistä on hallinnassaan yhteisöllinen tila. Kylätoiminnalla huolehditaan asuinympäristön viihtyisyydestä ja turvallisuudesta sekä pidetään huolta ympäristöstä. Paikallinen kansalaistoiminta vahvistaa asukkaiden välisiä sosiaalisia suhteita, vuorovaikutusta ja luottamusta ja luo siten valmiutta myös erilaisissa häiriötilanteissa toimimiseen ja niistä selviämiseen. Kylätoiminta poistaa yksinäisyyttä, vähentää riskiä syrjäytymiseen ja tukee yhteisöllisyyttä. Yhteisölähtöisen kylätoiminnan merkitys korostuu erityisesti maaseutualueilla ja ikääntyvässä Suomessa. Kylätoiminta vahvistaa turvallisuuden tunnetta. Toimivat paikallisyhteisöt ovat tärkeä osa yhteiskunnan henkisen kriisinkestävyyden ja väestön toimintakyvyn perustaa. Pääministeri Orpon on hallitusohjelman mukaan maaseudun ja saariston elinvoimaisuudesta huolehtiminen on edellytys omavaraisuuden ja huoltovarmuuden turvaamiselle.

30.9.2025

**Valtionavun korottaminen esitetystä 1,01 miljoonasta eurosta vähintään takaisin 2024 vuoden tasoon, 1,3 miljoonaan euroon, estäisi leikkaukset suomalaisissa paikallisyhteisöissä toteutuvalta kylätoiminnalta. Lisäksi Suomen Kylät ry on laskenut, että 2,1 miljoonan euron valtionapu mahdollistaisi kokoaikaisen maakunnallisen tuen paikalliselle yhteisölähtöiselle vapaaehtoistyölle.** Valtionapu mahdollistaa tällä hetkellä maakunnallisten kyläyhdistysten työntekijöiden työskentelyn 0,65 htv:n panoksella, mikä on riittämätöntä suhteessa paikallisesti toimivien kyläyhdistysten tarvitsemaan apuun. **Hallituksen vuodelle 2026 esittämä leikkaus vaarantaa vakavalla tavalla maakunnallisen kylätoiminnan avun ja tuen paikallisille yhteisöille.**

Suomen Kylät ry osoittaa kiitoksen talousarviossa 200 000 €:lla korotetuksi esitystä kyläkauppatuesta. Suomen Kylät ry toteaa kuitenkin, ettei kyläkauppatuen nostoa saa tehdä paikallisyhteisöjen ja kylätoiminnan kustannuksella. Kyläkauppatuki mahdollistaa kyläkauppojen kehittymisen maaseudun monipalvelupisteiksi. Kyläkauppatuki on merkittävä, sillä sen avulla maaseudun ja kylien asuttavuutta sekä matkailun vetovoimaa voidaan ylläpitää. Kyläkaupat ovat osa maaseudun varautumista ja huoltovarmuuden verkostoa kriisitilanteissa. Monipalvelupisteet ovat elintärkeitä maamme kaikilla maaseutualueilla ja erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutulla maaseudulla. Kylätoimijat näkevät kyläkauppatuen jatkon tärkeänä.

30.9.2025

Suomen Kylät ry

Arto Pirttilahti
puheenjohtaja

Suvi Louhelainen
toiminnanjohtaja